

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

časopis Národní Jednoty československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXV (XXIV)

Chicago, Illinois

září (September) 1963

Číslo (No.) 9

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103. Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Nezapomeň

*Nezapomeň a při mně stůj,
můj Bože laskavý.
Tvá milost ať mne chrání z temnot
až do svítání, jež křivdy napraví.*

*V Tobě doufat jen.
Nezapomeň, nezapomeň!*

*Nezapomeň, nezapomeň!
na světě setmělém
o věrnost Tobě, Pane;
Ach, co se se mnou stane,
padnu-li přemožen.
Buď se mnou v onen dñn,
nezapomeň, nezapomeň!*

*Nezapomeň a kdybych dnes
měl zemřít smrtí zlou,
Ty při mně zůstaň, Pane,
Tvé sliby církvi dané
budou mou jistotou.
Buď se mnou v onen den,
Nezapomeň, nezapomeň!*

(J. S. Bach—přel. Marie Molnarová.)

Ilse Wilmová:

Jesus Parmonang

Na Sumatře (Indonéská republika) v rovníkovém kraji Bataků oslavila v r. 1961 domorodá evangelická církev své stoleté jubileum. Vznikla z misijní činnosti kazatele Nommensena z Vestfálska. Slavnosti výročí se zúčastnil za mateřskou církev vestfálský praeses D. Wilm s choťí. Z jejich poutavých poznámek získáváme pohled do neznámého světa vzdálených bratří a sester ve víře. R.

Jako raketa se vzneslo letadlo do čtrnáctikilometrové výše, aby v tichém letu překonalo dlouhou vzdálenost mezi světadily, nad zasně-

ženými Alpami, přes moře světél v Teheránu, nad Kalkutou a Singapurem, kde nás poprvé ovane žhavý dech tropů s dusnou vlhkostí a těžkou vůní své rozmařilé přírody. Přes mléčnou mlhu malackého průlivu vede naše cesta k zeleným břehům Sumatry. Přistáváme v největším městě tohoto rovníkového ostrova v Medanu.

Z rozpáleného města jedeme autem do Siantaru. Cesta vede širokou nadhlednou gumovníkovou plantáží. Z gumovníků se spirálovitě naříznutou kůrou škapává drahocenná bílá šťáva do nádob umístěných na konci spirálové drážky, odkud se dále sbírá a slévá do konví, které se odvázejí do továrny na gumu. Celý svět, kam oko dohlédne, je jedna zeleň. V řece se koupou ženy a perou prádlo. Po téměř tříhodinové cestě jsme na místě. Jsme na pozemku university Nommensena, kde se vzdělávají "panditové" faráři a v bohosloveckém učilišti kazatelé. Studium platí za své vzdělání i za ubytování rýží a penězi. Rohožka a přikrývka patří k výbavě, kterou si student musí přinést z domova. Provoz university i kazatelské školy obstarává církev sama. Okolí našeho přibytku je přímo pohádkově krásné. Tropická zahrada všude na dosah ruky. A náhlý vydatný déšť zvlažuje bujnou nepopsatelnou vegetaci. Cvrkání cvrčků proniká šuměním vod. Usínáme a zdaleka slyšíme k svému překvapení, jak batakští bohoslovci končí svůj pracovní den písní: "Již klidně dřímou lesy . . ."

Ráno se probouzíme do zmateného troubení aut jedoucích po silnici. Batakům dle houkání zřejmě veliké potěšení. U našich dvířek hudrují krůty, se stromů slyšíme neznámý zpěv ptáků, a motýl, větší, než má rozevřená dlaň, usadá na keř obalený rudými, trubkovitými květy. Černý samet motýlích křidel s modrým okrajem, bougainvillee červených li-

KRESTANSKÉ LISTY A HUSOV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křesťanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) J. P. Tatter

2655 Locust Street Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i přispěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.
Chicago 9, Illinois

Return address Adresa Admnistrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

stů a žlutých květů, oranžová mučenka, krvavě rudé květy na dlouhých stopkách keřů a nespočetně druhů orchidejí tvarem i barvou — jaká to to paleta barev! Ideme si prohlédnout továrnu na zpracování rami. Rami je kořňovitá rostlina, z jejíchž stonků se vyrábí příze pro tkalcovny. Podnik je ve státní správě a pracují v něm převážně děvčata. Vůdčík je nepatrný. Dělnice bydlí ve společných domovech. Je to vedle Manily jediný podnik ve východní Asii na zpracování rami. Tovární sály jsou vzdušné a příjemné. Stroje dodalo Japonsko jako úhradu válečných reperací. Na Sumatě nejsou zatím továrny na stroje a strojíni zařízení. Ženy zde zaměstnané jsou téměř všechny křesťanky. Jsou malé postav, ale velkých temných očí, teple, důvěřivě hledících.

Děvčata musí již od maličkosti pracovat. Větší sourozenci pečují o menší a často už osmiletá děvčátka nosí svého bratříčka na zádech. Ženy mají skoro každý rok dítě. Nosí je stále sebou, buď na zádech, zabalené do velkého kusu látky, nebo na prsou. Tak s nimi sedí i v kostele i v pěveckém kroužku. Začne-li dítě vrčet, kojí je hned na místě. Tak pracují na rýžových polích a tu často stojí až po kolena ve vodě. S děckem na zá-

dech jsou shrbené při prádle před domem. I když jdou pro vodu do řek a potoků — a nejednou musí zdolávat hluboká údolí — vždycky mají děcko k sobě přivázané. Vodu nosí ve džbánkách nebo v dutých bambusových kmenech na hlavě. Na hlavě odnáší ji těžké koše a nádoby z trhů a na trh. Jejich postava je vzpřímená, jejich chůze ladná a tichá. Dlouhý sarong, pestrý kus látky těsně sy jsou vzadu hladce sčesané do velkého uzlu. Chodí bosé nebo nosí lehké opánky, které k noze přidržují tenké řemínky mezi dvěma prsty. Ženy rozhrnují pečlivě rýži, rozeštípenou na rohožích před domem k proschnutí, nebo ji tlukou dřevěnou palicí v dřevěných kadích, aby ji zbavily slupek. Ženy mají těžký denní úkol. Stárnou také mnohem rychleji než evropské ženy.

Jsou moudré a nemají ostych promluvit ve shromáždění a vyjádřit svou radost z návštěvy. Činí tak s nelíčenou prostotou a jemným, nenápadným taktem. Církevní pracovnice vedou ženské pěvecké sbory, navštěvují nemocné a zvěstují evangelium, kde se k tomu naskytne příležitost. Velmi rychle jsme si ženy v Bataku zamilovali a velice je obdivovali. Zaslouhují si úcty a přejeme jim, aby ty četné děti, které mají, se jim odvděčily za vše dobré, co konají jim a celé rodině.

Batakové, kteří se teprve nedávno osvobodili z područí kolonialismu, jsou národem velmi dychtivým po vzdělání. Všechny ty mnohé jejich děti chtějí do škol, ač tam není dosud povinná školní docházka. Je veliký nedostatek učitelů a ještě větší nedostatek škol. Rodiče nabízejí učitelům rýži, aby přece někde vyčtěl místočko pro jejich děcko. Ráno vidíte velké houfy dětí na cestách a silnicích, čistě oblečené, se sešitem v ruce a někdy s kalamářem na hlavě. Tento lid chce dohonit ostatní národy, dohonit a předhonit. Hlad po vzdělání je zde nesmírný.

Ve starém autu se vydáváme na cestu po krajině. Před námi vysoké hory Toba, pod námi děravé a špatné silnice. Za vysokým bambusem jsou ukryta malá sídliště Bataků, malebné, dřevěné stavby s vysokou sedlovou střechou, celé pomalované. V dutinách pod domky vyhledávají v noci svůj úkryt malá, černá prasátka, kachny a husy. Vedle těchto pěkných domů vidíme zase chatrče sbité z prken a přikryté vlnitým plechem. V zavla-

žených rýžových polích postávají vodní buvoli a hledají něco k snědku. Zastavujeme v domově pro slepé a mrzáčky, zvaném Efata, který vybudovala malá evangelická církev domorodých Bataků. Skoro jsem přestala dýchat, když jsem uviděla tolik bídy, chudoby a nouze na jednom místě. Je právě čas oběda. Mladí manželé, oba slepci, jdou kolem nás. Žena nese své zavinuté dítě na zádech, muž drží za ruku dvouletého synka. Děti nejsou slepé. V prachu a kamení leze po svých rukou mrzáček, který si upevnil dřevěné destičky pod dlaně. K obědu je rýže a nějaká tmavozelená zelenina. Všichni jedí — jak je tu ostatně zvykem — rukama a mnoho jídla padá jim na stůl i na zem. Zpívají sborové písně, nezapomenutelně dojemně. Jako hluboký zvon zní hlas jedné mladé maminky s miminkem v ruce. A ve tvářích můžeme číst mnoho odevzdání, trpělivosti a vnitřní krásy. Jeden muž ukazuje s jakou hbitostí dovede najít a přečíst udaný verš z Lukášova evangelia ze slepecké bible. Jejich tváře mají podobu země vyprahlé, dychtící po dešti, když naslouchají zvěsti Božího slova. Díváme se, jak zručně plotou košíčky i koše. I naše srdce zůstane navždy spleteno s těmito nebohými.

Druhé zastavení je v Hutasalemu, to jest ve "vsi pokoje". Jsme ve vesnici malomocných. Nemocní posedávají ve svých svátečních šatech na lůžkách a jejich tváře září radostí nad návštěvou v jejich samotě a opuštěnosti. Na mnohých, díky lékům a injekcím ani nemoc neuvídíte. Mnohý uzdravený pacient se může vrátit do své vesnice, k svým domá-cím. Uprostřed bohatě kvetoucích stromů a ošetřovaných trávníků pod palmami je ukryto asi sto malých, pěkných domků Bataků. V každém z nich je po dvou malomocných. Přioravují si svá jídla na otevřeném ohništi. Sídliště bývalo mnohem větší, přes pět set domků, ale Japonci je zničili. Věřící Batakové chtějí však postavit nové domečky. Zvon na krásném kostele svolává nemocné a tu přicházejí starí i mladí muži, ženy a děvčata i děti se školními knihami pod paží. Praeses Wilm k nim mluví o milosrdném Samaritanovi. Nemocní mají svůj pěvecký sbor a po pobožnosti v kostele hrají na staré své nástroje a ukazují své národní tance. Za plotem vidíme průvod žen. Jdou za sebou v slavnost-

ních krojích, jejich chůze je stepilá a krásná. Jdou na svatbu a na hlavách nesou své svatební dary pro snoubence: lýkové pytle plné rýže. Je-li pytel otevřený, je v něm syrová rýže, je-li uzavřený, je v něm rýže vařená. Jdou na svatbu, samy zdravé a krásné. Ale uvnitř ohrazení žijí lidé spoutaní nemocí, nešťastní ubožáci. A přece z jejich rtů zní na rozloučenou "Horasbe", to jest mnoho dobrých přání vám i nám. Listy ohromných cukrových palem, ověšených těžkými hrozny plodů, nám začínají pohled na toto místo smutku, které jen láska prozaňuje svou radostí.

Jedeme do Balige, malého městečka na jezeře Toba ve výšce 90 m. Tropický lijavec, rozbité silnice a staré, ojeté pneumatiky dávají dohromady těžký smyk s vyvráceným kolem, ale šťastným koncem. Z malých dřevěných chatrčů vybíhají lidé, aby nám pomohli, kde se vzalo tolik lidí v tak malém domku? Ale ani hustý déšť neodnímá pohled na zdejší způsob života. Malé, nahé, děti si hrají v příkopech přeplněných vodou. Děvčátka, kterým se tu nikdy nestřihají vlasy, nosí prostě jako ochranu proti dešti na hlavě veliký banánový list. Sedíví vodní buvoli se pasou pomalu v olivové plantáži. Jdou tam, kde tuší potravu. Brodí se po kolena v zatopených rýžových polích, aby se zchladili. Až k silnici dosahují keře kávovníků, nesčíslné stromy gumovníku, se zavěšenými nádobkami na gumovou šťávu, banánovníky a dvacetimetrové kokosové palmy. Vzadu na vysokých svazích rostou nádherné jedle, kterým říkají "vánoční stromy". Znovu a znovu se vynořují kostelíčky. Obvzaté vnitrozemí kolem jezera Toba jsou všichni členy evangelické církve. Je to kupodivu: uprostřed mohamedánského světa a národů malá národní církev evangelických Bataků. Jezero Toba — sopečného původu — přinomíná švýcarská jezera, jenže je šestkrát větší než Lago Maggiore. Na břehu nás zdraví děti voláním: Merdeka! což znamená svoboda. Vzácný pojem mezi lidem, který teprve nedávno se osvobodil z panství kolonialismu. I zdejší církev chce být zcela samostatná a svobodná. Církev Bataků tu má krásnou nemocnici. Domorodé sestry mají kaiserswerthské školení a konají znamenitou službu a těch, které se do služby hlásí, je mnohem více, než je jich možno přijmout.

Richle přichází večer. Kostel je už naplněn samými mladými tvářemi. V malých krámcích u obchodní cesty hoří ještě petrolejové lampy. V jiných domech sedí rodiny kolem rozžaté svíce. Ještě i malá nemluvnata vykukují zcela bděle za zády svých maminek. Tam sedí ještě krejčí u šicího stroje, své chatrné výrobky vyvážel ven na stěnu svého baráčku. V kavárnách sedí muži a tiše spolu hovoří. Nikde není vidět dvojice milenců. Starý kmeňový zvyk je tu přísně dodržován a mravnost mezi oběma pohlavími je velice vysoká, manželské zákony velmi přísné. Vojáci posádky v Balige mají každý pokoj pro sebe, v němž s nimi bydlí celá jejich rodina. Batakové jsou zdravý národ; mají mnoho, mnoho dětí. Sedesát procent národa tvoří mladiství pod osmnáct let. Jaká naděje pro národ, který ještě před 100—50 lety byl téměř celý pohanský!

Pod oknem máme úžasně malou, dřevěnou budku. Je tak malá, že za dřevěným pultem až skoro nemá ani místo mladá prodavačka se svým malým synkem. Žena prodává sladkosti v dřevěných nádobkách a vařenou rýži s ostrým kořením, kterou předkládá na plechových miskách. Večer jí visí nad hlavou malá lampička. Nevypátrala jsem, kdy u ní končí večer.

Na klinice je mnoho práce. Už časně zrána se shromažďují nemocní před branou. Žádné dítě nesmí do škol, dokud neprošlo prohlídkou, nemá-li tbc. Po cestách a cestičkách přicházejí v pyšné, ztepilé chůzi ženy, které chodí bosé a zpravidla s těžkým zavazadlem na hlavě. Hnědé nohy malých děček komíhají dole pod zavinovačky a nahoře vykukuje černá, vlasatá hlava s udivenýma, velmi tmavýma, velkýma očima. Lidé přicházejí na návštěvu k nemocným a přináší jim jídlo. S nemocným často přichází téměř polovina vesnice a celá rodina. Na nosítkách leží zelená větvička na znamení, že nemocný ještě žije. Někdy leží s nemocným děckem jeho matka nebo sestra, dokud se dítě nepozdraví.

V Laguboti jsme se zúčastnili v biblické škole pro ženy a dívky ordinace, při níž bylo ordinováno 18 církevních pracovníků a 5 farářů (panditů). Předseda bataké evangelické církve kázal a ordinované ženy zapěly píseň známou v celém evangelickém světě:

Ježíš je vítěz, jeho je celý svět. K ordinaci se shromáždilo mnoho lidí. Jedí venku na rohožích svou rýži ve stínu zlatistých listů cukrové palmy. Ordinované ženy se ujímají slova a bez zajištění a ostychu vydávají svá svědectví. Po dvouletém učešním běhu jsou vysílány do sborů a pomáhají v pastýřské práci mezi ženami a dětmi. Večer je zase kostel plný. Malé bílé svíce hoří na stole Páně a na kazatelně a v hlubokém stínu sotva lze koho rozeznat. Jen nápadný je ženský pěvecký kruh, v němž zpívá mladá maminka s děckem připoutaným na prsa. Nic je nevyrušilo, ani zpěv, ani sbor břešných pozounistů. Když svíce dohořívají, rozchází se shromáždění za tichého zpěvu: Nuž Bohu děkujeme.

Naše církev v Evropě je asi tisíc let stará, tato církev na Sumatře teprve sto roků. Ale hoří zde oheň opravdové touhy po pokoji a smíření s Bohem. Zakoušíme tolik lásky, že to nelze vypsat. Jen úžas a vděčný údiv zůstává. Zde v samém středu pohanského a mohamedánského světa jsou uzavřené vesnice, jejichž obyvatelé téměř do jednoho se hlásí k naší evangelické církvi, zpívají naše písně a radují se se slavným Händlovým sborem Halleluja. Na stěnách domovů i modliteben je obraz faráře Nommensena a v srdci hluboký dík za evangelium.

Zastávky poblíž jednoho mlýna na rýži využívám k tomu, abych si prohlédla jak se vaří v bataké kuchyni. Nad plamenem hořícího dříví visí těžký, plochý kotel. Na prkně na zemi sedí v podřepu žena a strouhá na železném trnu z prkna vyčnívajícím vnitřek rozcupleného kokosového ořechu. Nastrouhaný kokos se vymačká a v tekutině, která se tak získala, se vaří maso i zelenina. Vedle ní na zemi klečí děvče a drhne malým, kulatým kamenem, který se otáčí nad menším otvorem většího kamene, čerstvé červené a zelené plody velice silného koření. Naše oči nejednou bezděčně plně slz, když pojdáme chutné jídlo. A tu je na místě, abych popsala, jak vypadá bohatá rýžová tabule. Stůl je pokryt mnoha miskami, talířky a nádobkami v pestrých barvách. V nich je hlá, suchá rýže, pečené banány, smažené oříšky, sledkokyselá zelenina s kousky muškátu, zavařený zázvor, krupuk, to jsou v oleji smažené křupavé ko-

láčky z krabí moučky, malé fazolky vařené v kokosovém mléce, drobné sušené rybičky, červená a zelená ostrá paprika, kořeněné kousky masa, mladé výhonky sojových bobů a čerstvý ananas. A k tomu se pije svařená voda nebo velmi slabý čaj.

Po lodi se dostáváme už za čiré tmy do Paidoanu, kde má D. Wilm v malém kostelíku mluvit. Od prvních domků až ke kostelu nám svítí děti malými pochodněmi na cestu. Mezitím vyšel měsíc a jeho tvář se odráží na hladině zavodněných rýžových polí, na jejichž hranicích stojí dům panditův. Po večerní bohoslužbě provázíme očima své nové přátele, jak jdou po úzkých hrázích mezi rýžovými poličky s hořícími lampami do svých domovů. Nezapomenutelný obraz! Za nesjízdnými cestami v rovníkové divočině a opuštěnosti stojí malé kostely, často se stěnami spletenými z palmových listů a hledí s výše víc než tisícmetrově na zelené, sluncem zalité pohoří a na úrodnou rovinu kolem jezera Toba s ostrovem Samosir, jako nejjmenějším šitcem lehce naneseným na obraz krajiny, která je domovem našich bratří Bataků. Pak se pomalu vracíme do Balige. Ve světle reflektorů našeho auta se vynořují ve vesničkách a u kostelů vždy znova zlaté slavobrány, které evangeličtí Batakové postavili k jubilejním slavnostem. Každý sbor bude si toto jubileum připomínat zvlášť a týden na to bude ústřední slavnost v Tarutungu. Před svými příbytky rozsvítili slavnostní svíce. Na mnohých slavobranách září nápis: Ebzener.

A slavnostní jitra v Balige. Mužové oblékli staré kroje, mladí lidé přišli se starými hudebními nástroji vedle sborů pozounistů. Panditové v černých talárech se shromáždí ují na prostranství před kostelem. Celé prostranství je pod umělým zatřešením z vysokého bambusu a palmových listů, aby slunce příliš účastenky nevyčerpávalo. Zástupy lidí přicházejí. Dlouhé, silné vlasy dívek jsou na sněhobílých škrobených šatech ještě černější. Ženy si oblékly zvláště krásné sarongy. Jsou to většinou ruční tisky, jaké zhotovují na ostrově Javě. Na hlavách nesou ženy vysoké lýkové pytle plné rýže — své obětí dary pro církev. Sedají si na žluté rozprostřené rohože a krásně upletený lýkový pytel leží vedle nich. Společným apoštolským vyznáním je slavnost zahájena.

Při návratu z ní se zastavujeme v Sigumparu u hrobu misionáře Nommensena. Jaké pozhnání vyzářilo z toho muže. Celý jeden národ uvěřil v evangelium Ježíše Krista a pevně se drží proti pohanství i sektářskému scestí, proti islamu i jinověří. Chlapec, který na ostrově Nordstrandu v Severním moři pásal husy, se stal buditelem Bataků na Sumatře! Dnes čítá církev Bataků 800,000 údů a má skoro 1000 kostelů, ale jen 200 panditů.

Není samozřejmostí, že každá vesnička v území Bataků je evangelická. Mají zde na Sumatře i své misijní území. Projíždíme krajem širých, zelených čajových plantáží, na nichž děvčata z Javy, zastíněná širokým pleteným kloboukem proti slunci, pomalu plní čajovými lístky koš na zádech, který se stává každou hodinu těžší. Naše sbory i kostely jsou zde malé. Vysoko v horách mezi vzrostlými borovicemi je misijní nemocnice Bethesda uprostřed věčně zelené. Nemocnice má operační pokoj, malou lékárnu, laboratoř a rentgen. Nemocných je tu mnoho, ale mezi nimi řada maminek s novorozenci, která zabalily do pestrých sarongů a leží vedle nich. Ženy Bataků milují své děti nesmírně a radost z desátého nebo dvanáctého děcka je právě tak velká a hluboká jako z prvorozeného.

Jubilejní den vzniku církve Bataků byl nezapomenutelným zážitkem. Proudění bratří a sester směřovaly k Tarutungu. Serpentinami horských cest, neproniknutelnou stepí, podél potoků a řek, vedle dýmajících sírových propastí — s koši jídel na hlavách, s dětmi přivázanými na zádech a s deštníky pod paží, avšak z rozjasněnými tvářemi putovali k cíli slavnosti. Jezero i hory se oblékly do své zelenomodré nádhery. Podél cest i hranic poliček lidé nastrkali květy a palmové ratolesti. A jen veliký mistr barev by dovedl zachytit rámeček jubilejní církve. Starý, ctihodný eforus — předseda církve Bataků — měl slavnostní kázání a po něm jednotlivé kraje přinášely své dary vděčnosti a každý kraj přišel s písní. Jak dovedou Batakové zpívat! Čistě a jasně, přirozenými, plnými hlasy. Všechno volá, všechno zpívá, všechno zní: Jesus parmonang — Ježíš je vítěz!

Cestou ze slavnosti se zastavujeme v starém batakém sídlišti, které je pečlivě ukryto (Dokončení na str. 143)

Otakar Odložilík: Jednota Bratrská a reformování francouzského jazyka.

Návštěvou Heidelbergu a aspoň letním seznámením s knížecím dvorem se Jan Opsimathes, bohoslovec a vychovatel šlechtických synků, posunul do politické oblasti. V dubnu 1607 nebyly ještě v plném chodu události v habsburských zemích, o nichž jsme si už něco pověděli, avšak v Čechách a na Moravě se už přicházelo všelico, o čem německá knížata chtěla mít zevrubnější zprávy. Oči byly upřené především na takové postavy mezi šlechtou, jejichž přichylnost k reformované víře byla známá buď z veřejných osvědčení nebo dopisů. To platilo o Uhrách, zemích české koruny i o zemích rakouských. Německým reformovaným knížatům by se bylo dostalo znamenité posily, kdyby se v habsburských zemích dostali k veslu Budovcové, Žerotínové, Starhemberkové, Tschernemblové, Illesházyové, Thurzové a lidé jim podobní.

Když se Jan Opsimathes rozloučil s profesory a přáteli v Siegenu, vydal se do jiného učeného střediska, Altdorfu. Dne 15. července 1607 se zastavil v Norimberku, jak ukazuje zápis, který učinil Jiří Remus, právní poradce městské rady. V Altdorfu bylo několik českých studentů. Na jeden list v albu se podepsal pan Bernart z Říčan, na jiný Jan Oršínovský z Fürstenfeldu. Opsimathes si jistě vážil podpisu, kterým album ozdobil Konrád Rittershusius, profesor politických věd na altdorfské škole a Remův přítel.

Nezmýlil se Oršínovský v datu, vyjádřeném podle římského kalendáře, byl Opsimathes v Altdorfu ještě dne 13. srpna. O tři dny později byl dosvědčen v Amberku, hlavním městě Horní Falce, ve kterém nebyl poprvé.

Podle zápisů v památku se Opsimathes vrátil do Prahy za nedlouho před koncem září 1607. První podpis k 24. září je nevýrazný: Vác. Faukner z Faukenštejna. Za ním přišla zvučnější jména: Jan Kbelský z Kapí Hory a Jan Theodor z Ottersdorfu. Dne 10. října se podepsal Pavel Ješín z Bezdězce a připojil ke jménu projev díky za podporu. Snad se mu Opsimathes zavděčil tím, že ho doporučil za vychovatele dvou někdejších svěřenců, Jana Jířho a Eliáše Rozína — Ješín s nimi studoval od října 1606 na škole marburské. V albu je k roku 1607 uveden i Jan Campanus, který poskytl muži světa znalému po-

hostinstvím v příbytku v koleji u Všech svatých.

Na podzim 1607 se dostavil do Prahy hrabě Filip Ludvík z Hanavy a v jeho průvodu hrabě Arnošt z Mansfeldu. Měli jednání u Rudolfova dvora, avšak navázali spojení i s českou šlechtou.

Filip Ludvík, hrabě z Hanavy a Rhinecka, pán na Münzberku, vládl v malém území, avšak jeho vliv sahál daleko. V mladých letech studoval i se svým bratrem Albertem v Heidelbergu, především právní vědy. Když byl r. 1591 zvolen za rektora, pomáhal mu jako protektor věhlasný právník Julius Pacius, později profesor na hugenotských školách v Sedanu, Nimes a Montpellieru. Filip Ludvík byl spřízněn s domem oranžsko-nassavským a ztrávil mnoho času ve veřejných službách. V tom se podobal jiným menším knížatům, Anhaltovi, hrabatům ze Solmsu, z Nasavy a j. Karel ze Žerotína se s ním seznámil při nějaké příležitosti ve Vídni.

Roku 1607 se Hanava vyšínula trochu více nad obvyklou polohu, protože tam nizozemští stavové poslali Petra Brederoda, Žerotínova přítele ze Ženély. Měl je tamodtud zastupovat u spřítelených německých knížat. Z toho, že Brederoda svěřil Janu Opsimathovi dva listy pro Žerotína, usuzují, že se setkali buď v Hanavě nebo někde jinde mezi Siegenem a Amberkem. Podpis od hraběte Ludvíka Filipa si však Opsimathes vyprosil až v Praze.

Jedním z nových přátel, které hanavský pán získal za pobytu v Praze, byl Václav Budovec. Žerotín se do Prahy nedostal a hrabě Filip, který se sice vydal za Budovcem, neměl dosti času na jízdu na Moravu. Žerotín chtěl něco vzkázat Brederovi. Poslal tedy spolehlivého muže k Budovcovi; ten zase svěřil vzkaz hanavskému hraběti, se kterým od té doby zůstával ve spojení.

Nepodobá se pravdě, že tím poslem byl Jan Opsimathes — lékař Matyáš Timinus byl do věcí veřejných i soukromých daleko lépe zasvěcen a několikrát se osvědčil. Opsimatha zjišťujeme na podzim 1607 na jiných místech. Dne 4. listopadu se mu zapsal do alba na Ostrohu Jan Bernart z Kunovic. Z téhož dne je asi nedatovaný zápis i starého pána

Jana Dětřicha. O dva dny později besedoval s Václavem Mathiadem Netolickým, duchovním správcem v Ostrohu, a s Tobiášem Gregoriánem Lipenským, někdejší herbornským studentem a duchovním správcem uherskobrodským. Den nato byl na návštěvě u Jiřího Práckického ze Zástřízl na Žeravicích.

V zápisech do alba je potom mezera několika týdnů. Nebylo už dlouho do Vánoc, když Opsimathes dospěl do Židlochovic, sídla Jana Divíše ze Žerotína. Zastihl tam několik příbuzných zámekého pána, kteří se mu zapsali do alba dne 20. prosince, Jana Fridricha ze Žerotína, Jaroslava a Kryštofa Slavatu. Nebyla to dlouhá návštěva. Na Boží narození byl Opsimathes hostem Jana Albrechta z Kaménka, studenta někdy witemberského, přebývajícího v klášteře Louce, kousek od Znojma. Příštího dne navštívil Petra Voka z Náchoda v jeho zámku Dunajovicích a zůstal tam snad přes Nový rok.

Leden 1608 nebyl časem odpočinku, nýbrž nové cesty do Čech. Dne 10. ledna projel Opsimathes Jihlavou a o tři dny později byl v Benešově hostem u Václava Nymburského. Dne 25. ledna se mu podepsal kutnohorský děkan Václav Štěpán Therminus-Teplický. Potom je v zápisech zase mezera. Zajímavá je poměrně dlouhá latinská vložka: "Šlechtností a vzdělaností nejznamenitějšimu mužovi panu Janu Opsimathovi, příteli a bratru přezádoucímu a předrahemu, Jiří Carolides z Karlšperka, mistr a básník císařem korunovaný, na doklad zůstavil 25. června 1608 zde v české Praze, když jsme se vrátili z ležení nejjasnějšího arciknížete rakouského Matyáše." Možná, že do té doby patří i nedatované zápisy pana Jiřího z Hodic a Jiřího z Náchoda.

Co z toho všeho vyplývá? Jiří Carolides nebyl ovšem Opsimathovým pokrevním bratrem, nýbrž jenom druhem v učených a literárních zájmech. Povoláním byl veřejný notář a vyznal se nejenom ve skládání příležitostných básní, nýbrž i pořizování právních dokladů. Jeden jako druhý měl asi účast na poradách, kterými aspoň přechodně končil zápas Rudolfa II. s mladším bratrem Matyášem. Stavovští zástupcové jako byl Jiří z Hodic, důvěrný přítel Karla st. ze Žerotína, mohli vést ústní jednání, avšak potřebovali pomocníků, kteří by vyjádřili předběžné dohody ne-

bo hotové úmluvy případnými slovy. Ať tak či onak, Opsimathes byl v Praze, když se rozhodovalo o příští vládě Čech a Moravy.

Podle některých náznaků zůstal v Praze po několik let. Je tam doložen jedním zápisem z polovice srpna 1608. Ale z pozdějších let máme jenom hrstku svědectví. Památník odpočíval více než rok někde na polici a přišel ke cti až roku 1610. Ještě ani neoschly cesty po zímních plískanicích a Opsimathes cestoval po západní Moravě. Dne 1. března 1610 se mu podepsal na Krhově Jindřich Zahraděcký ze Zahradek. V polovici března byl v Brně, na počátku dubna v Pouzdřanech jako host Jana Divíše ze Žerotína. Potom je v zápisech dlouhá mezera až do roku 1614.

Když probíráme památník, pořád si klademe otázku, čím se Opsimathes zaměstnával, když někoho nedoprovázel na studiích a na cestách. Není dosti podobné pravdě, že by se člověk tak roztěkaný uvázel ve správu některého z bratrských sborů. Starší Jednoty nestáli o poletavé ptáky, kteří se vymykali přísnému dozoru. Spíše lze myslet na službu v některém panském domě nebo v úřadě. Česká kancelář spravovaná Zdeňkem Vojtěchem z Lobkovic, mu byla ovšem uzavřena, ale bylo dosti míst, na něž obzvláště po roce 1609 měli vliv evangeličtí stavové.

47. Otec a syn.

Roku 1605, den neuveden, se podepsal do Opsimathova památníku Bohuchval mladší Berka, pán na Dubé a Lipém. Místo bylo Siegen v Nassavsku. Zápis určíme lépe s pomocí herbornské matriky. V ní jsou uvedeni synkové z českých rodin, zapsaní do průpravky na jaře 1605. Jména jdou v tomto pořádku: Mikuláš Sekerka ze Sedčic, Jan Jiří Pacovský z Libína, Jiří Kryštof Dobřenský z Dobřenic a Jan Jindřich téhož jména, Václav a Jiří Hrzanové z Harasova, Bohuchval Berka, Pavel Němčanský, Moravan, Samuel Adam z Veleslavína, Jan Ornys z Lintperka, Samuel Němčanský z Turnova, Václav Linhart z Najemperku. S tolika krajany jako spolužáky Bohuchval asi netrpěl teskností po domově.

V říjnu 1606 byla škola přenesena do Siegenu a tam postoupil Bohuchval do vyššího oddělení. Z někdejších druhů tam byl Mikuláš Sekerka. V albu jsou i jiná česká jména, ale souvislosti mezi nimi nelze postihnout bez

jiných pomůcek.

O necelý rok později Berka odešel do Heidelbergu a tam byl zapsán 15. září 1607. Dozor nad jeho studiem vedl Jan Helvetius, původem z Beilsteinu v Nassavsku. Na podzim 1608 Berka a Helvetius vydali se na cestu do Ženěvy a byli zahrnuti do knihy jmen a znaku v říjnu toho roku.

Herborn, Heidelberg a Ženěva byly vedlejší v téže duchu, reformovaném. V drobných věcech byly rozdíly, ale základ byl společný, jak vysvitlo z dřívějších úvah. Něco potíže způsobila otázka, jaké místo v české společnosti si osvojil student prošlý školami tak znamenitými. Nechybělo ani domněnek, že ze studenta se stal význačný člen evangelické strany, který se za falcké vlády vyšinul až na první místo ve sboru zemských úředníků českých.

Na rozptýlení takové domněnky není potřeba mnoho úsilí. Hoch, který šel roku 1605 do herbornské přípravy, nemohl za patnáct let zastávat vysoký úřad v zemi. Zápis je i v tom zřetelný, že označuje studenta za mladšího. Byl tedy na světě jiný Bohuchval, o kterémž si promluvíme. O Bohuchvalovi mladším nemáme zatím zpráv pozdějších než je ženevský zápis. Je nasnadě předpoklad, že umřel na cestách, jako Jan z Hodic nebo po návratu domů, a že proto neměl podíl ve veřejném životě.

Berkové z Dubé a z Lipého byl starý český rod, rozložený na několik větví a žijící v Čechách i na Moravě. V reformačním období nastoupilo třídění podle náboženské příslušnosti: některé větve byly katolické, jiné evangelické. O mládí a vyškolení Bohuchvala staršího víme velice málo. Z toho však, kam poslal synka na studia, můžeme usuzovat na příslušnost k Jednotě bratrské, a to k tomu křídlu, které se cítilo zajedno s reformovanými v jiných zemích.

Vilém Slavata načrtl v Pamětech tuto podobiznu: "Tento pán, t. j. Berka, sice z prvního rodu starožitného rodu stavu panského v království českém, v věku dosti sešlý, od J. M. C. Mathiáše do soudu komorního a dvorského za radu dosazen, než v věcech politických a soudních málo povědomý, avšak dobrý oekonomus byl, dobré víno a veselí muzika dobře se jemu líbila, takž jakž z jeho přímlyvy dosti neforemné jeho nepovědo-

most a špatný rozum dobře seznati se může, když se přimlouval, jaký by měl král český býti, kterého oni sobě volí."

V úsudku Slavatově je smícháno věcně zhodnocení s jízlivými poznámkami. Není tak těžké oddělit jedno od druhého. Bohuchval starší opravdu měl jenom malou účast ve veřejném životě. Jeho jméno se neobjevuje ani mezi Žerotínovými ani mezi Budovcovými korespondenty, třebaže některá jeho zboží nebyla příliš vzdálená od majetku páně Václavova. Jako přísedící dvorského a komorního soudu byl zaměstnán spíše drobnými věcmi, než otázkami, které se proplétaly s mezinárodní politikou v prvních dvou desetiletích sedmnáctého věku.

Podle Slavaty se Bohuchval starší zúčastnil v červnu 1617 volby Ferdinanda Štýrského za českého krále a potom i slavné korunovace u sv. Víta. Nač Slavata naráží na konci uvedeného odstavce, se stalo až později. Roku 1618 se Bohuchval Berka postavil mezi žlechtu, nespokojenou s Matyášem a osvědčující obavy z úmyslu nedávno korunovaného Ferdinanda II. Byl na stavovském sjezdu v Karlinu 21-23. května 1618. Na Hradě mu připadlo za úkol vzít v ochranu mírné katolíky, zatím co ráznější mužové vynášeli soud nad oběma místodržícími, Vilémem Slavatou a Jaroslavem Bořitou z Martinic — nejenom vynášeli, nýbrž i vykonávali vyhazováním z oken.

Teprve po defenestraci se Bohuchval Berka dostal do popředí. Byl zvolen za direktora a měl podíl ve správě země. Pavel Skála ze Zhoře o něm píše jako o předním direktorovi. Toto postavení mu bylo přičteno asi ze zřetel na stáří — vzpomeňme, že Slavata na něho prozradil, že byl "ve věku dosti sešlý." Předsedou direktoria byl muž mladší, Václav Vilém z Roupova.

Dne 19. srpna 1619 řídil Berka sněmovní rozpravu o tom, má-li se dovolit Ferdinandovi II., aby se po svém nedávno zesnulém strýci Matyášovi ujal vlády v českých zemích. Jako předseda přednesl Berka své mínění o tom až na konci schůze, která se obrátila proti Ferdinandovi.

Druhé ještě osudnější rozhodnutí se stalo na zasedání 26. srpna, které rovněž vedl Berka. Tam učinil onu "přímlyvu dosti neforemnou", kterou mu zazlival Slavata, totiž "vy-

chválil cnosti, mocnost i rod kurfirsta falckého" a přimlouval se jménem panského stavu za jeho volbu. Soudím, že při Fridrichově korunovaci v listopadu 1619 Berka vykonával úkony, které by jinak příslušely nejvyššímu purkrabímu, t. j. nesl v průvodu královskou korunu; za účasti nejv. hofmistra a dvou duchovních hodnostářů ji potom postavil novému králi na hlavu. Hned požití byl stvrzen v purkrabském úřadě a stal se tak náčelníkem sboru nejvyšších zemských úředníků.

Mezi královskými manžely a Berkovou rodinou se brzo navázaly důvěrné styky. Paní Mandaléna Berková, rozená Slavatová, byla vyznamenána při křtu třetího dítěte Fridrichova, narozeného už v Praze. Nesla chlapce, kterému bylo dáno jméno Ruprecht z královny komnaty ke sv. Vítu, a to na poduškách zlatohlavových a stříbrohlavových; po pravé straně kráčel otcův bratr falckrabě Ludvík, po levé kníže Vilém Výmarský. Z podušek splývala roucha nákladná půldruhého sáhu dlouhá, která nesly panny z královnina fraucimoru. Kmotrem byl hrabě Emerich Thurzo. Obřad vykonal dvorský kazatel Abraham Scultetus. Na paní kmotru čekala ještě choulostivá povinnost ztišit dítě, které se po vyhlídání vody na hlavu dalo do pláče.

Co se dalo po obřadu v kostele, popsal Pavel Skála takto: "Po nedlouhé pak chvíli sešli se zase všickni kmotrové s králem i s královnou na novém paláci stoli společně za jednou tabulí dlouhou s náramnou myslí i těla veselostí. Jiné pak panstvo a fraucimor vzácný byli též účastni vši té dobré vůle na téměř paláce za pěti tabulemi obdloužnými, hodující a radující se v básni boží, jakž v takové případnosti času kratochvilného mezi potentáty velikými za obyčej bývá, takže bylo se nač podívat, jaká oupravná jídla a nápoje vzácní, jaké konfekty, jací hosté, jaká muzika libá a veselost se tu spatřovala, takže kdo co chtěl od jídla, pití rozličného i z těch nejsprostších lidí k občerstvení svému všeho snadně s potřebu dostati mohl. Po pančetě pak již v soumrak začal tanec a slavný v luthauze zahrady královské a trval dosti dlouho na noc."

V té dobré a důvěřivé náladě probíhal za Berkova předsednictví generální sněm zemí české koruny. V tom ovzduší bylo na Berkovo a Roupovcovo doporučení usneseno, aby

nejstarší syn Fridrichův, jménem Fridrich Jindřich, byl přijat za čekanca českého trůnu.

Stručný nástin Berkovy činnosti stačí, tuším, na důkaz, že v letech 1605 — 1608, nestudoval v Herbornu, Heidelbergu a Ženěvě otec, nýbrž Bohuchval mladší. Zůstanou-li někomu ještě pochyby, postačí nahlédnout do předmluvy, kterou Ranutius Gherus (Janus Gruterus), umístil za titulním listem výboru z vlášské poesie, *Delitiae CC Italicorum poetarum huius superiorisque aevi illustrium*, vydaného 1608. Právě tam v dedikaci Buhochvalovi mladšímu, že jeho otec byl "homologos", to jest měl totéž jméno.

48. *Přátelé na cestách a na studiích.*

Janus Gruterus byl štědrý, když se rozhodl, komu věnovat výbory z básnictví rozličných evropských zemí. Po prvním svazku italské poesie přišel brzo druhý, který připsal Berkovu krajanovi Albrechtu Václavovi Smiřickému, svobodnému pánu na Smiřicích, Náchodě a Škvorci. Uvidíme hned, kde se s ním setkal.

Heidelberská matrika má k 8. říjnu 1607 dva zápisy: Albrechta Václava Smiřického a Michala Slavatu z Chlumu a Košumberka. Rodové pozadí prvního studenta je celkem snadno zjistit; druhé jméno působí něco potíží. Otec Albrechta Václava se jmenoval Václav a seděl na Náchodě; matka byla Dorothea Holická ze Šternberka. Náchodský pán se nedočkal vysokého věku. Ukázal jsem ve studii *Poslední Smiřičtí*, napsané pro sborník Josefa Pekaře, že rod Smiřických, někdy bohatě rozvětvený, od konce století XVI. zacházel a posléze zmizel úplně z českého života. Předčasná smrt Václavova byla předzvěstí horších věcí, které se dostavily v XVII. věku.

Nevíme, jak byl Albrecht Václav starý při otcově smrti, ale ať už měl více či méně, potřeboval poručníka. Stal se jím strýc Zikmund, otec Jaroslavův, o kterém jsme psali výše. Albrecht Václav šel na nižší studie do Zhořelce a na podzim 1607 do Heidelbergu. Synkové z tak bohatých rodin, jako byli Smiřičtí, cestovali v průvodu jiných osob a vystupovali okázale. Januš Gruterus působil v Heidelbergu jako zámecký knihovník a profesor na universitě a dověděl se asi brzo o příchodu Albrechta Václava i o jeho rodovém pozadí. V takových věcech sloužili o-

byčejně za prostředníky vychovatelé, kteří měli ve světě více styků. Albrechta Václava Václava doprovázel Mikuláš Theofilův Düwel.

V Slavatově rodu bylo jméno Michal hodně oblíbené. Kdo si nedá s hledáním mnoho práce, smíří se lehce s domněnkou, že jde o Michala staršího, bratra Viléma. Něž takový dohad odporuje okolnostem, které lze zjistit při trochu důkladnějším zkoumání věci. Tomáš Bilek v Dějinách konfiskací správně rozlišuje mezi Michalem starším i mladším (podobně i mezi Jáchymem starším a mladším). Přihlédne-li se i ke knize Břetislava Jelínka, *Die Böhmen im Kampfe um Ihre Selbstständigkeit*, je věc ještě jasnější. Michal mladší (a Jáchym mladší) neuvedení v Sedláčkově stati v Ottově slovníku naučném, byli syny Albrechta Slavaty, zesnulého roku 1600, a jeho manželky Anny Salomény, rozené Smiřické. Studenti, zapsaní 8. října 1607 v Heidelberku byli příbuzní a nejspíše i vrstevníci.

V Heidelberku ztrávili něco přes rok a, potom se vydali po cestě vyšlapané mnoha studenty a pocestnými do Ženěvy. Jejich zápis v knize jmen a znaků má datum 3. února 1609. Ten den nebyl podle všeho začátkem jejich pobytu v kalvínské metropoli. Jako nelze zjistit přesně příchod, tak je nemožné vypátrat datum jejich odjezdu. Tolik je jisté, že se nevraceli rovnou do Čech, nýbrž podnikli velikou cestu po západní Evropě. Přeplovili se i přes moře a navštívili nejenom Anglii, nýbrž i Irsko a Skotsko. V jednom památníku nejmenovaného studenta jsem našel jméno Michala Slavaty; zápis se stal v Londýně 28. dubna 1610. Ani po návratu z ostrovní říše Jakuba I na pevninu studenti nespíchali domů. Přes Belgii a Francii se dostali do Itálie a dne 11. září se hlásili k zápisu na universitě v Padově.

Albrechta Václava bylo doma potřeba nejenom proto, aby dohlížel na správu vlastních zboží. Po smrti strýce Zikmunda měl zase pomáhat Jaroslavovi a mladšímu Janu Albrechtovi. Jeho život, který po několik let hořel sytým a jasným plamenem, pohasl, než se kdo nadál. Umřel dne 24. dubna 1614 svobodný a bez přímých dědiců.

Skládám dohromady, co jsem zjistil o Michalu Slavatovi. Překonal svého druhu ze studií a cest a zúčastnil se povstání proti domu

habsburskému. Po Bílé hoře se doma nemeškal, a i za hranicemi sloužil "zimnímu králi". Jak Bilek, tak Jelínek uvádějí, že i s bratrem Jáchymem doprovázel Fridricha V. k Sedanu. Bylo to za nepodařenou výpravu do Dolní Falce, ze které se Fridrich zachránil včasným ústupem na zboží jednoho ze svých strýců, sedanského pána, vévody z Bouillonu.

Michal žil potom v Nizozemí s příbuznými, kteří tam také našli útočiště před Ferdinandovou pomstou. Dosvědčuje to trochu složitý zápis v matrice leydenské university k 29. září 1623. Vede Michal Slavata jako nejstarší. Za ním jde Jindřich Jiří ze Smiřic a potom Albrecht Jindřich Slavata, teprve šestiletý. To byl syn Michalova bratra Jindřicha a jeho manželky Markéty Salomény, rozené Smiřické, paní na Jičíně, která se také zachránila před pronásledováním včasným útekem z vlasti.

V knize Elizabeth Queen of Bohemia, kterou napsala M. A. Green, jsem zahlédl letmou zmínku o Slavatovi. "Zimní královna" psala svému příteli Siru Tomáši Roe-ovi 13. ledna 1632, že očekávají návrat Slavaty, vyslaného ku králi Gustavu Adolfovi. Autorka knihy, nezasvěcená do českých věcí, usoudila, že šlo o Viléma. Omyl je tak zřejmý, že o něm není potřeba dlouho uvažovat. Vilém sloužil duší i tělem domu rakouskému. Hodně podobná pravdě domněnka, že Michal Slavata, někdejší student heidelberský, ženěvský a leydenský, žil v Nizozemí nedaleko Fridrichova dvora, a že na jeho příkaz jel do Švédska v diplomatickém poslání.

49. *Rektor Karolína.*

Vladycký rod Střelů z Rokyc nebyl příliš rozvětvený. Jeden z jeho členů, David, studoval v Basileji a v Ženěvě na konci XVI. století. Z jiné větve pocházel Štěpán, s jehož jménem se setkáváme v herborské průpravce, v březnu 1610. Otec se jmenoval Jindřich. Matka Dorota byla z vladyckého rodu Vostrovců z Kralovic. Jméno nebylo veliké, avšak rodiče obrátili část na synkovu výchovu, netušíce k čemu mu budou školy a učenost. Štěpán přešel brzo z Herbornu do Marburku a v listopadu 1611 byl zapsán na leydenskou universitu. Údaj v matrice, že měl teprve 13 let, může být pravdivý, avšak naprosté jistoty není. Do Ženěvy se dostal roku 1613. Den zápisu není uveden; nevíme ta-

ké, kdy se vrátil do rodného domů.

Štěpán se leztratil v šedi života na vladýckých sídlech. Byl zřejmě ve styku s profesory Karolina, kteří od vydání Majestátu usilovali o povznesení ústavu. Jednou z novot, kterou někteří poznali na zahraničních školách bylo volení studentů za rektory. Jedním z nich byl Jan Albrecht Kfinecký z Ronova. O jarní volbě 1617 se hlasy soustředily na Štěpána Šťelu z Rokyc. Zastával úřad rektorský po jedno období, t. j. od sv. Jiří do svatého Havla.

At' byl leydenský počet let správný či ne, Štěpán se počítal mezi mladé pokolení, když v zemi propukla nespokojenost s habsburskou politikou. Oba, otec i syn, se zúčastnili povstání a když se všecko zhroutilo, šla na ročinu trampota za trampotou. Pan Jindřich vyvázl z nejhoršího. Měla mu zůstat třetina jmění, avšak když se všecko přepočítlo, měl k dobru něco přes 18,000 zlatých. Umřel roku 1623. Štěpánovi při soudu odebrali třetinu; měl tedy nárok na něco přes dvanáct tisíc.

Vdova se synem nečekali na věci ještě horší, nýbrž uchýlili se do Freibergu v Sasku. Našli tam hodně krajanů a stýkali se s nimi přátelsky. Při křtu synčeka Bohuchvala Vršovce Sekerky ze Sedčic, byla kmotrou i paní Dorota. Štěpán se zúčastnil obřadu s jinými urozenými pány.

Štěpán se oženil s pannou Eliškou Kaplířovou ze Sulevic, možná už doma, možná až v Sasích. V prosinci 1628 se jim narodilo druhé dítě, hošík, kterému bylo dáno jméno Jindřich Felix. Štěpán je doložen ve Freibergu ještě v červenci 1630. Potom však nastaly rušné časy. Gustav Adolf postupoval vítězně, saský kurfirst vpádl do Čech a obsadil severní část země, v tom i Prahu. Štěpán vstoupil do švédského vojska a velel oddílu jízdy. Bojoval proti císařským u Lützena r. 1632 a ztratil v bitvě život.

To byla ještě naživu jeho matka paní Dorota; žila se snachou Eliškou a s třemi vnoučaty, hochy Vilémem Albrechtem, Jindřichem Felixem, a děvčetem Dorotou Eusebií. Umřela roku 1655.

Podle volby škol pro synka, Herborn, Marburg, Zenéva, bychom směli považovat Jindřicha Šťelu za člena Jednoty bratrské. Štěpán však asi neprojevoval náklonnost k refor-

mované nauce. S takovým zaměřením byl by sotva obstal v přísně lutherském Sasku.

Přemysl Pitter:

Komunismus křesťanský a komunismus politický

Nepochybuji, že upřímní komunisté mají na mysli též cíl, k němuž došli prvotní křesťané, aby v lidské společnosti nebylo nuzných a aby se každému dostávalo, čeho by potřeboval. A někteří dnešní křesťané z toho vyvozují: hle, vždyť křesťanství a komunismus patří k sobě!

Jedné velmi důležité věci si musíme v uvedeném svědectví o prvokřesťanském komunismu všimnout, totiž, že tito lidé byli "jednoho srdce a jedné duše". To byla podmínka a předpoklad jejich v pravdě bratrského způsobu života. Jinými slovy: spojovalo je totéž duchovní poznání a tatáž víra, které vybudovaly mezi nimi niterné obecenství. Tato duševní pospolitost byla též základem jejich pospolitosti hospodářské, sociální. Měli se rádi; a tam, kde jeden druhého má rád a s druhým cítí, tam se nevymezují hranice mezi mým a tvým, ale jeden se dělí ochotně a dobrovolně s druhým i na vlastní ujmu. Jakmile v pozdějším vývoji tato duševní pouta polevila, nastal i rozklad křesťanských obcí. Komunisté postavili celou věc na hlavu. Věří, že zavedením materiálního obecenství se vyvine společenství ideové, mravní. Protože se však velké většině lidí do jejich obecenství nechce, nutí k němu násilím, prý pro budoucí blaho lidstva. Tam, kde se jim už podařila komunistická společenství vybudovat, cítí se lidé nespokojeni, až i nešťastní. Neboť je nepřirozené, aby se člověk vzdával svého nejdražšího statku, své osobní svobody, nemá-li k tomu duchovních pohnutek. A co platí o člověku jednotlivci, platí též o národě.

Avšak přiznejme pokorně, že svým nepravým komunismem nás komunisté nutí přemýšlet o komunismu pravém, křesťanském.

Snad nebylo možné prvokřesťanské obci se ubránit náporu rozkladných sil zevnitřku a zvenku; snad bylo i nutno, aby křesťanství prošlo všemi dějinnými zkouškami. Avšak má-li být křesťanstvím ne pouze podle jména, musí se vrátit k svému prvotnímu vzoru. A po pravdě nutno říci, že v křesťanství nikdy nevymizela tato snaha. Po zániku prvních ob-

cí vznikaly obce nové a nové, tvořily se řády duchovní i světské. Reformační hnutí samo znamenalo radikální snahu o návrat k prvokřesťanskému vzoru.

V patnáctém století, když to v našem národě kvasilo touhou po živém křesťanství, vznikly v Čechách po dvakrátě obce, ve kterých bylo majetkové obecenství uskutečněno. Nemyslím na lidi žijící v řáděch v klášterním ústraní, zbavené vnějších starostí, nýbrž na světské obce, jejichž základem byl život rodinný. Byli to Táboři a původní Čeští bratři.

Bratři táborští zrušili v r. 1420 všechny rozdíly stavů a prohlásili, že "mají býti všichni zároveň bratři s sebou, a pánův aby nebylo a jeden druhému, aby poddán nebyl . . . Přestane daň a úrok a nebude kdo by k tomu nutil." Stěhovali se z okolních vesnic i odjinud do nově založené obce, kterou nazvali Hradiště hory Tábor. Dokonce i zapalovali své bývalé příbytky, aby nebylo návratu do starých poměrů.

Na Táboře neměli zprvu soukromého majetku, všechno bylo společné, a jak dávný kronikář líčí, jeden s druhým se dělil rád o vajíčko i kousek chleba. Na rozlehlém náměstí uprostřed stála kád', do níž jako do pokladnice házeny peníze, skvosty a na potřeby společné. Podle všech svědectví žili Táboři život vzácně milý a svorný. Velmi se dbalo pravidel pro zachování křesťanského řádu a mravu, a všechno, co tomu vadilo a překáželo, bylo tresty stíháno. Najmě byl trestán každý, kdo chtěl provozovat nějaké hříšné řemeslo nebo obchod, a hříšným slulo každé řemeslo a každá živnost, které sváděly k podvádění nebo okrádání bližních.

Časem původní přísnost se v mnohých věcech zmírnila. Nicméně svobodná obec tábořská stála přes 18 roků jako vzor křesťanské opravdovosti uprostřed společnosti, jejíž křesťanství bylo v úpadku. S více než tisíci rodinami představovala jedno z největších panství v Čechách. Všechno, co Táboři tvořili, vyvěralo z Písma svatého; co činili, konali jako rozkaz Boží.

Tábořská obec byla trnem v očích okolnímu světu a byla nucena se bránit. Ukázalo se pak, jak nejlepší snahy bývají kalny, jak mile se jejich nositelé uchylují k násilí. V paměti zůstaly tyto hrdinné boje, ale zapomnělo se na hluboký mravní základ nábožen-

ský, z něhož vyvěral opravdově křesťanský život. Máje na mysli tuto opravdovost a bratrskou pospolitost, řekl Masaryk, když se v roce 1918 vracel do Čech: "Tábor je náš program."

Po rozkladu husitského hnutí se jejich odkazu ujali Čeští bratři. Věrní svému duchovnímu otci Petru Chelčickému, odmítají užívati zbraně, byť i k sebeobraně. Též oni nesmlouvavě usilují žít životem důsledně křesťanským. V r. 1457 zřídili v Kunvaldě osadu a se zavázali k životu v chudobě a bratrské službě. Moc, kterou se šířili od východočeského Kunvaldu až po jižní Moravu, byl duch lásky, touha po vzdělání a pracovitost. Podle bratra Řehoře, zakladatele Jednoty Českých bratří, má křesťan v první řadě sebe přemáhati, křivdy trpělivě snášeti a nemít účastenství v moci světské, která je založena na násilí.

Jak radikálně se liší dnešní politický komunismus od těchto pokusů komunismu křesťanského! O původních Táboritech i Českých bratřích bylo lze říci totéž, co čteme ve "Skutech apoštolských" o prvních křesťanech: "Množství těch, kdož uvěřili, bylo jednoho srdce a jedné duše; nikdo nepokládal nic ze svého majetku za vlastní, nýbrž měli všechno společné. Nebylo mezi nimi nuzných. Všichni totiž, kteří byli majiteli pozemků nebo domů, vzdávali se jich, přinášeli ceny toho co prodávali, kladli je apoštolům k nohám, a bylo rozdáváno každému, jak kdo potřeboval . . . A těšili se oblibě u všeho lidu."

Jde tu vždy o lidi, "kdož uvěřili", t. j. o ty, kteří cítí vnitřní nutkání uvésti vzdělaný svůj život v soulad s učením Kristovým. Ti se spojili, aby tvořili bratrské obecenství. K takovému obecenství nelze nutit lidi vnitřně nezralé, nepřipravené, kteří v tomto způsobu života nespátávají svůj cíl. Zejména k věcem, které tak velmi určují i soukromý život, není možno nikoho nutit. Každý nátlak vyvolá nutně odpor a nechut'. Předpokladem je radostná dobrovolnost.

Politický komunismus naopak začíná tím, že nutí lidi sobě cizí, aby stejně žili a stejně pracovali a aby měli stejné potřeby hmotné a kulturní. Myslí, že tím dosáhne soudružství a jednotné mysli. Výsledky toho vidíte po patnácti letech kolem sebe. Od pravého socialismu a bratrství je národ dále než dřív

a též hospodářská situace je horší a horší.

Touha po soukromém vlastnictví, zisku, větších odměnách a přidělech nemůže být vymýcena sebelapším sociálním systémem. Jestliže je tato touha potlačována násilnými opatřeními, hledá si průchod skrytými cestami. Láska k vlastní půdě, k vlastnímu domovu, k vlastnímu dílu, k vlastní rodině je mocným mravním činitelem, jehož nutno využít. Nemusí být nikterak překážkou opravdového společenství. Státní moc se má omezit na to, aby zabránila škodlivým výstřelkům. Úkolem křesťanů pak jest, aby svým duchovním poselstvím a příkladem pomáhali vytvářet společenství vyšší, ve kterém hranice majetkové, rodinné a národní ustupují. Avšak kde se společenský řád stává samoučelem, tam je jeho brzký zánik zpečetěn.

Velmi výstižný rozbor politického komunismu podává profesor Heilmut Gollwitzer ve svém významném díle "A povede, kamž bys nechtěl . . .". Ličí zkušenosti a poznatky ze svého pětiletého zjetí v sovětských zemích. Tento německý evangelický bohoslovec byl v mládí komunismu sympaticky nakloněn a dodnes nechce stát na protikomunistické straně ve studené válce. V posledních letech mohli jste jej slyšet kázat i v Praze. Tím větší závažnost mají jeho posudky. Nepředpojatě a trpělivě zkoumá socialistické a komunistické teorie. Ale bod za bodem se mu stává problematičtější to, co z počátku se mu jevilo jako sociální pokrok.

Profesor Gollwitzer se nespokojuje zjištěním, že komunistický režim nepřinesl lidu co mu sliboval. Proto velmi důkladně zkoumá, zda je možno alespoň očekávat, že vývoj povede k lepšímu, zda výhybky jsou správně postaveny. Jeho odpověď je záporná a doložká: "Rozhodujícím jsou jak v minulosti tak i v budoucnosti lidé. Sovětský systém svými hospodářskými změnami neosvobozuje lid od sobectví, nepudí je k nezištnému myšlení, nechrání je před pokusným mocí, nýbrž je přímo těmto věcem vydává."

Nakonec Heilmut Gollwitzer shrnuje: "Komunismus je idea. Možná o ní mluvit; má správné i nesprávné stránky. Možná, že by se dala i tak vytvářet, že by byla slučitelnou s důstojností člověka. Podle mého soudu je právě takovým lidským omylem, jaké si vymýšlí bezradný, Boha vzdálený člověk. Avšak

je právě tak málo satanská, jako jsou jiná náboženství a jiné ideologie. Co však je satanské, je totalitní stát, ať je nesen kteroukoli idejí, neboť způsob, jakým sahá po duši člověkově, je zásah d'áblův."

V jak velikém rozporu jsou postřehy profesora Gollwitzer se zkrášlujícími výroky těch křesťanů, kteří praví, že "marxistický ateismus je v podstatě radikální humanismus" a věří, že politický komunismus se může vyvinout směrem ke komunismu křesťanskému! To je nebezpečný klam, neboť jde o úplně rozličné zásady. Jistě je třeba přiznat některým komunistům ušlechtilé snahy; dokonce i jejich ateismus může znamenat opravdový zápas o osvobození člověka z pout dogmatismu. Komunismus však vyvádí člověka z otroctví jednoho, aby jej uvrhl do otroctví jiného. Vnucuje mu dogmata nová, poněvadž nevěří v duchovní síly, které jsou v podstatě lidské bytosti a jež vedou pomalu ale jistě k samostatnému poznávání pravdy. Ideologie, která přezírá lidskou osobitost a neuznává duchovní podstatu člověka, je velmi vzdálena pravému humanismu. Chce si podmanit celého člověka, i jeho duši, v kterou nevěří. Ta mu stále uniká, poněvadž má kořeny jinde než v hmotném světě, v němž jedině komunisté věří. Podle nich je člověk poslední instancí; nezávisí na ničem vyšším. Proto se komunisté domnívají, že mohou provádět svoje vlastní plány a to všemi způsoby. Někdy užívají method mírných a mírových, jindy krutých a násilných, podle toho, co právě slibuje víc úspěchu.

Naproti tomu v základě náboženského postoje je vědomí, že podstata lidské existence není v člověku samém, nýbrž mimo něj a že existuje vyšší moc, na níž je závislý, moc, jejíž vůli musí vystihovat a jí se dobrovolně podrobovat. Tak stojí proti sobě víra a nevěra, komunismus křesťanský a komunismus politický a nemohou nijak být ztotožněny.

Největší myslitelé, i mimokřesťanští, byli svým způsobem lidé víry. Již řecký filosof Plato řekl, že rozum není subjektivní schopností, s kterou může člověk nakládat jako s nějakým nástrojem, nýbrž že je to vztah duše k vyšší realitě, k božské ideji.

Boj mezi vírou a nevěrou, který se zdá tak typickým pro dnešní světové zápolení, se táhne všemi dějinami. Goethe o něm řekl:

"Vlastní, jediné a nejhlubší téma dějin světa a lidstva, kterému jsou všechny ostatní témata podřizena, zůstává konflikt nevěry s vírou." A Goethe sám se jistě počítal mezi ty, kteří stojí na straně víry. To nás vede k tomu, abychom si uvědomili, že víra neznamená držet se té či oné věrouky a s ní spojenými náboženskými úkony. Víra se nezakládá na moudrosti lidské, nýbrž na moci Boží, jak praví apoštol Pavel. Víra počítá s touto mocí a proto nepotřebuje se uplatňovat násilnou silou lidskou. Po každé, kdy křesťané užívali násilí a krutých method, prokazovali svou nevěru. A naopak ti nekřesťané, kteří vedli láskyplný zápas pro svoje bližní — jako např. Fridtjof Nansen a Mahatma Gandhi — prokázali se jako lidé víry.

Opravdová víra se projevuje v dobrovolné poslušnosti toho, co člověk poznal jako Boží vůli. Tato poslušnost však nezotročuje, nýbrž osvobozuje od lidských nároků i od přežlých náboženských příkazů a forem. Podle Ježíše jen na lásce k Bohu a k bližnímu všechno záleží. Kdo miluje Boha a bližního, ten věří. Tak je láska obsahem víry.

Když s tohoto hlediska znovu pohledíme na velký dnešní konflikt mezi vírou a nevěrou, poznáváme, že dělicí fronta nestojí mezi tak zvanými křesťany a pohany, mezi Západem a Východem, nýbrž že existuje v každém národě, ba dokonce v nitru každého člověka. V té míře, jak se víra projevuje láskou v našem vlastním životě, v té míře ji šíříme a připravujeme půdu pro poměry lidštější a radostnější.

Děje-li se všechno z dopuštění Božího, a my věříme že ano, pak se musíme ptát, proč Bůh dopouští existenci nelidského komunismu materialistického, který je v podstatném rozporu s komunismem víry a lásky v duchu Kristově. Nemá být toto bezbožské hnutí výčitkou a podnětem křesťanům, kteří zapomněli a zanedbali svůj úkol? Kterí spustili své zraky se vzoru, který jim hned na počátku postavili opravdoví následovníci Ježíšovi? Jestliže my, kteří se označujeme jménem Kristovým, nejsme světu soli a kvasem a jestliže neuskutečňujeme zásady království Božího, pak přichází Kristův odpůrce se svými stoupenci a pod hesly spravedlnosti, rovnosti a míru, tedy ideály křesťanskými, činí ze světa peklo. Jediná je cesta, jak podlomit moc antikristo-

vu a dát Kristu vládu nad světem. A ta jest: Ježíšovo učení lásky žít a uplatňovat. Všade: u sebe, v rodině, ve styku s lidmi, v lidských řádech. Pak nabude křesťanství znovu oné revoluční moci a průbojnosti, jakou mělo ve svém počátku. Tím odejme antikristu zbraň, které si vypůjčil z křesťanské zbrojnice a jimiž si dobývá světa: idaje spravedlnosti, rovnosti a míru. Dnes jsou to jen dutá hesla. Teprve až lidé opravdové víry, lidé prodchnutí láskou k bližním se budou množit v našem národě, bude národ schopen tvořit lepší řád. Víím, že jsou takoví lidé u nás doma — pracují v tichosti a sebezapření. Kéž Bůh požehná jejich setbě, aby i o nich mohlo být jednou napsáno: "Množství těch, kdož uvěřili, bylo jednoho srdce a jedné duše."

(Vysíláno do vlasti).

JESUS PARMONANG

(Dokončení ze str. 133)

proti nepřítelům za vysokým, pevným, bambusovým křovím. Výstup je možný jen po visutém žebříku, kterým se dostáváme do vysoko položené jediné místnosti pod samou sedlovitou střešou. K stavbě nebylo použito jediného hřebíku. Všechna prkna a kmeny jsou k sobě svázána lany ze stočeného rotanu. Na jediném hřebíku, který je v místnosti, visí obraz Ježíše s trnovou korunou. Venku na cestě kvetou temně červené agáve.

Nastává rozloučení s tímto krajem a bratřími v Kristu na daleké Sumatře. Naposledy procházím zahradou, v níž objevují světlé červenou moruš s ostružinovými plody a strom s ovocem, jehož obsah je bílý a pěnivý a chutná znamenitě. Všechno tu kvete a kalendář říká, že je konec října. Nikdy nenapadne snít na čarokrásné věčné jaro těchto zahrad. Nikdy podzimní víchřice neodtrhne listy z těchto stromů, ale ovšem nikdy zde první jarní slunce neprobudí sněženky a fialky jako v našich zahradách. Naše oči zachycují obklopující nás svět: mladé palmové porosty, květy lilí pod kokosovníky a banánovníky. Snědí batacká dívka v nachově rudém šatě hraje na harmoniku. Chatrče i kusy silnic jsou pod vodou, tak vydatný byl poslední noční déšť. V rýžových polích loví ženy ryby. Slunce žhně nesnesitelně. S banánovými listy na hlavách přeháží lidé z polních prací se

ukrýt. Ještě poslední stisk ruky — poslední Jesus parmonang!

Za námi Sumatra, ale vroucí láska k domorodé evangelické církvi Bataků zůstává s námi neustále. Jako planoucí pochoděň předáváme tuto lásku všem. V této lásce i přes největší vzdálenost lze vidět bratra a sestru v jejich chudobě i bohatství, v jejich nouzi i radosti. Toto světlo je Jesus parmonang.

— Přeložil F.M.D

Význam Dne práce

Den práce, první pondělek v září, má pro Američany asi podobný význam jako 1. květen pro dělníky v jiných zemích. S oslavami jak Dne práce, tak i Prvního května započalo se vlastně právě ve Spojených Státech, a to několik let po sobě.

První průvod, oslavující Den práce, byl pořádán v New Yorku před jednadesáti lety, roku 1882. Dvacet tisíc zpívajících a jásajících dělníků shromáždilo se na Union Square, aby pak pochodovalo po Broadway s plakáty, jimiž se tito pracující lidé dožadovali osmihodinového pracovního dne. Myšlenka ta se rychle ujala, takže od té doby stal se první pondělek v září dnem oslav, schůzí a pochodů po hlavních ulicích tisíců měst a městysů od Atlantického oceánu až po Pacifický. Účelem oslav je vzdávání holdu pracujícímu lidu.

Také "May Day" vznikl v New Yorku. 1. května 1886 uspořádalo tam schůzi 30,000 členů nové Americké federace práce, Rytířů práce, nejstarší to organisace odborářské a Americké socialistické strany. Hlavním účelem srazu bylo demonstrovati ve prospěch osmihodinového pracovního dne. Zúčastnění přijali resoluci, podle níž měl být první den května určen za den, kdy dělníci měli oslavovati svá vítězství a formulovati své další požadavky. O tři léta později přijal evropský kongres Druhé socialistické internacionály návrh amerických delegátů, aby 1. květen byl označen dnem mezinárodního významu, zdůrazňujícím solidaritu pracujícího lidu po celém světě.

Osmihodinový pracovní den, čtyřicetihodinový pracovní týden a četné jiné požadavky tak zvaných snůlků tehdejší doby jsou dnes ve Spojených Státech již dávno samozřejmostí. Práva dělníků spolčovati se ve

sduženích odborářských vlastní volby, voliti zástupce, kteří za ně vyjednávají na podkladě rovnosti se zaměstnavateli, a uchylovati se ke stávkám, je-li to nutné, to vše jsou dělnické výsady zákonem jim zaručené. Dělnická politika Spojených států povzbuzuje odborářské hnutí ať je u vesla kterákoli politická strana.

Když se začínalo se slavením Dne práce, byly na denním pořádku takové zlořády, jako byly na příklad dílny, v nichž se kladly na zaměstnance nadměrné požadavky při nepatřném platu; dětská práce; nezdравé a nebezpečné pracovní podmínky a pod. Dnes jsou tyto poměry buď znemožněny zákony, nebo odstraněny dohodami a smlouvami dělnictva a podnikateli.

Reformy, o něž dělnictvo usilovalo, staly se trvalou složkou struktury americké společnosti. Byly mezi nimi takové věci, jako značné zlepšení veřejného školství; stupňovaná daň z příjmu a jiné zásahy, které vedly k spravedlnějšímu rozdělení majetku; minimální mzda; požitky s pojištěním proti nezaměstnanosti; pense pro někdejší zaměstnance; pomoc dělníkům, kteří se stali práce neschopnými; delší placená dovolená; nápravné kroky, které učinily továrny bezpečnějším místem nežli domov; lepší zdravotní péče, atd.

Tím, že si americký dělník vybojoval kratší pracovní dobu, lepší pracovní podmínky a vyšší životní úroveň, získal i lepší sociální postavení, finanční zabezpečení a osobní důstojnost v demokracii, která — byť i stále ještě nedokonalá — byla tím značně upevněna a zlepšena. Žádný úsek americké společnosti nezasloužil se o to větší hřívnou nežli právě americký dělník. Až budeme psáti přátelům a příbuzným do zahraničí o tom, jak jsme trávili Den práce, nezapomeňme jim současně vysvětliti, proč zmíněný den znamená tak mnoho pro zemi lepší, šťastnější a bohatší.

(A.C.N.S.)

Z našeho Siona a odjinud

Farář Holy Name Slovak Catholic Church v Passaic, N. J., Eugene W. Magyar, byl nedávno vysvěcen na biskupa slovenských farností v New Jersey a Pennsylvanii, pod generální správou Polské národní katolické církve v Americe. Biskup Magyar jest členem ústředního výboru Národní rady církví v U.S.A. a Amerického výboru pro světovou ra-

du církvi. Od r. 1958, biskup Magyar byl děkanem slovenských staro-katolických farností.

Br. Dr. Enrico C. S. Molnár z Los Angeles se zúčastnil nedávné konference pro Viru a Řád, která se konala v červenci v Montrealu v Kanadě. Br. Molnár nám sdělil, že za československé evang. církve se konference zúčastnil biskup Varga a profesori Michalko a Smolík. Doufáme, že nám br. Molnár napíše něco více o konferenčním jednání.

Redakce se dovídá, že br. Dr. Józsa Novotný se zotavuje z nedávné operace. O nemoci br. Novotného jsme nevěděli, ale vysvětluje nám jeho dlouhý mlčení. Doufáme, že br. Novotný bude opět brzy schopen nám zaslati nějaký literární příspěvek do našeho časopisu. Přejeme mu rychlé uzdravení a Boží požehnání.

Nedávno dlel na návštěvě v USA býv. superintendent methodistické církve v Československu, br. V. Vančura. Br. Vančura přijel na konvokační slavnosti do Bethlehem v Pennsylvanii a k návštěvě syna v Little Rock, Arkansas. Při slavnostech v Bethlehem mu byl udělen čestný doktorát bohosloví. Br. Vančura jest graduantem Bethlehem College. K jeho nedávným osmdesátým narozeninám vyšly blahopřejní články v německých i anglických časopisech. I my se připojujeme k řadě těch, kteří přejí br. Vančurovi ještě mnoho let zaslouženého odpočinku.

Kongres historiků na paměť slovanských věrozvěstů Cyrilla a Metoděje

se konal od 12. do 16. června v Salcburku a představoval významné setkání východního a západního křesťanstva. Shromáždil na čtyři sta účastníků, mezi nimiž Němci, Rakušané, Češi, Slováci a Jugoslávci převažovali; ani Bulhaři, Rusové, Ukrajinci, Maďaři a Italové nechyběli. Z mimoevropských zemí byly zastoupeny Spojené Státy, Kanada a Israel. Dokonce i vlády za "železnou oponou" povolily účast zástupcům vědy a církvi a tak bylo možno si přátelsky pohovořit i s krajany z vlasti. Protektorem kongresu byl rakouský státní prezident Dr. Schärff, kolem něhož se družili hodnostáři západních a východních

církvi a zástupcové universit a vědeckých institucí. Je nemožné být jen zaznamenaní četných přednášky a uvést problémy, jimiž se kongres zabýval, nutno však prohlásit, že salcburský sněm přispěl podstatně k osvětlení problému "Slované mezi Východem a Západem v dějinách i přítomnosti" a k cyrilometodějskému bádání. Papež Jan XXIII. adresoval 13. května t. r. k výročí příchodu bratří Cyrilla a Metoděje na Moravu před 1100 lety apoštolský list "Magnifici eventus" slovanským biskupům, a biskupové rakouští vydali 5. července pastýřský list věřícím. Avšak solnohradský kongres se zabýval myšlenkami, událostmi a problematikou doby, v níž oba učitelé Slovanů žili a důsledky, které svým vystoupením vyvolali. Byl to kongres bez politického zaměření, nevyvolal sporů a se vyznačoval přísnou vědeckostí a upřímností. Tak např. řízenský biskup Dr. Graber prohlásil ve svém slavnostním kázání, že zatčení Metodějovo po jeho návratu z Říma na Moravu a jeho uvěznění ve švábském klášteře není žádnou chloubou bavorských církevních dějin a nazval své kázání "eine späte Wiedergutmachung" (pozdní odčinění). Dr. František Dvorník z washingtonské university vylíčil význam vytvoření spisovného jazyka slovanského oběma bratřími a v geniálním shrnutí vyzdvihl význam jejich díla, které dlouho bylo přehlíženo, neprobádáno a nedocněno. Po pouhém dvacetiletém působení Cyrilově a Metodějově (863-885) vpád Maďarů r. 907 zničil říši Velkomoravskou. Opanování její jižní části Maďary a nájezdy Turků roztrhly Slovanů, avšak odkaz Cyrilův a Metodějův i potom udržoval duchovní spojení mezi nimi a zaručil i jejich národní existenci. Zvláště hluboký dojem zanechaly umělecky a pietně přednesené staroslovanské hymny a skladby. Solnohradský kongres cyrilometodějský byl nesporně vznošný, vědecký, umělecký a náboženský symposion Východu a Západu.

PP.